

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,

ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél íven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
téseik és hirdetési díjak küldendők. ::

Az egyházi törvények revíziója tárgyában

a debreceni jogakadémia tanárikara által elfogadott
vélemény és javaslat.

Irta: Dr. Kun Béla.

Most érvényben lévő Egyházi Törvényeinkre azoknak a legközelebbi zsinaton bekövetkező revíziója érdekében észrevételeinket a hozzánk intézett felhívás folytán van szerencsénk előterjeszteni.

Abból a véleményből indulunk ki, hogy nekünk, mint az egyházkerület egyik jogakadémiája tanárikarának, tehát mint jogi kérdésekben egyik szaktestületnek, nem lehet meglegednünk azzal, hogy a magunk speciális kívánságait előadjuk, hanem egyházunk iránti köteleességünk az összes törvényeket vizsgálat tárgyává tenni s mindazt, amit azokban hiányoknak, fogyatkozásoknak látunk, — mindazt, amit pótolni, helyesbíteni, vagy másként rendezni szükségesnek vélünk, a most érvényes törvényeket alkotott zsinat iránt a legnagyobb tisztelettel ugyan, de nyíltan feltárni s ezzel a mostani törvényeknél jobb s egyáltalán lehetőleg jó törvényeknek alkotásához a magunk részéről is a nekünk megadott módon hozzájárulni.

Természetesen nem tartjuk feladatunknak azt, hogy valamennyi törvénycikknek valamennyi szakaszát bírálat tárgyává tegyük és úgy adjuk elő a legkisebb részletekre is kiterjedő észrevételeinket, — egyrészt, mert a kodifikálás nem a mi feladatunk, másrészt, mert úgy gondoljuk, hogy nem is lehet cél a már három zsinat által elejétől végig letárgyalt törvényeket újból és egész terjedelmükben ismét diskusszió tárgyává tenni s ilyen módon — ha tartalmilag nem is — de alakilag ismét teljesen új törvényeket alkotni. Ellenkezőleg az a véleményünk, hogy helyesebb volna minden olyan jogszabályt, amely elvileg helyes, gyakorlatilag bevált, alakilag is érvényben hagyni és csak azokat a szabályokat változtatni meg, amelyek akár egyik, akár másik szempontból méltó kifogás alá esnek, amelyek helyébe aztán tartalomában is új szabályok jönnének. Már itt megjegyezzük azonban, hogy ezen lényegében konzervatív felfogásunk mellett is az egyházalkotmányi részre és a bírói szervezetre vonatkozóan olyan lényeges észrevételeink lesznek, amelyek — ha

tetszést találnak — szükségessé tennék a törvények eme részeinek teljes átdolgozását.

I.

Mindenekelőtt azonban a törvényhozás technikájára nézve legyen szabad egy megjegyzést előre bocsátanunk, anélkül, hogy ezzel a múltra nézve rekriminálni akarnánk.

Véleményünk szerint nem volt szerencsés az előző zsinat előkészítése alkalmával követett amaz eljárás, amely szerint a törvényeknek egyes, egymással szerves összefüggésben álló részei különböző bizottságok előterjesztései rendén, különböző előadók által képviselt — sőt részben egyáltalán nem képviselt — javaslatok alakjában kerültek a zsinat elé s hozzá még éppen a legfontosabb résznek, az egyházalkotmányról szólónak, előadója a különböző refortákon már keresztül ment törvényjavaslattal annyira nem értett egyet, hogy azzal szemben részletesen kidolgozott s a szakaszoknak egész tömegére vonatkozó javaslatot volt kénytelen ő maga előterjeszteni. Akkor meg volt ennek a maga sajnálatos oka, de szomorú volna, ha a múltak tapasztalatán nem okulnánk s nem igyekeznénk hasonló eset megismétlődését megakadályozni.

Nézetünk szerint az volna helyes, hogy a zsinat elé terjesztendő törvényjavaslat egészének, vagy törvényjavaslatok valamennyijének előadására a konvent, mint a törvényjavaslatok szövegének végső megállapítója egyetlen előadót rendelne, aki mellé azonban előre gondoskodnék a netán bekövetkehető akadályoztatás esetére helyettes előadóról is. Ez az előadó, úgyszintén az előre kirendelt helyettes is, természetesen minden legkisebb részében ismerné a javaslatot, mint mindenestre az azt megállapító többség tagja igyekeznék megvédelmezni és minden ellenindítvánnyal, módosítással és pótlással szemben azonnal rátudna mutatni arra, hogy a tenni javasolt változtatások a betervezett javaslatnak még mely részeinél vannak szükségképpen változtatást maguk után.

Csak így volna elérhető, hogy ötletszerűleg felmerült tetszetős indítványok gyors elhatározással elfogadása ne zavarja fel az egész javaslat összhangját s ne idézzen elő ellentéteket a különböző rendelkezések között, meg hogy a mindenki óhajlásának eleget tenni kívánás szempontja szerint a tárgyalások alatt sebtében megfogalmazott szakaszok önmaguk-

nak ellentmondó szöveggel ne kerüljenek a törvénybe, ami az előző zsinat alkalmával váltig megtörtént.

Jól tudjuk, hogy ez súlyos bírálat a törvénnyel szemben, de igazságos voltát könnyű bizonyítani. Például az I. t.-c. 15. §. szerint az egyházközségi határozatok közül csak az egyházmegyei és *egyházkerületi* közgyűlés jóváhagyása után válnak jogerőssé [c) pont] azok is, amelyek az egyházi közteherviselés megállapítására vagy változtatására vonatkoznak; ezzel szemben az 56. §. k) pontjának bámulatos pongyolással szövegezett rendelkezése szerint az ilyen ügyek csak felebbezés esetén terjesztendők fel az egyházkerületi közgyűléshez; míg a III. t.-c. 20. §. szerint új adózási rendszer behozatala és az addiginál magasabb adókules alkalmazása esetén az egyházmegyei közgyűlés határozata végérvényes, amiből az következik, hogy a közteherviselés kérdésében az egyházkerületi közgyűléshez felebbezni legfeljebb akkor lehet, ha az addiginál alacsonyabb adókules alkalmazása van tervbe véve. — Vagy az I. t.-c. 7. §. szerint az egyházi testületek (amelyek közé tartoznak az egyházközségeken kívül nemcsak az egyházmegyék, de az egyházkerületek is a 6. §. értelmében), szabályrendeleteket a felsőbb egyházi hatóság jóváhagyása mellett alkothatnak s e szabályrendeletek csak a jóváhagyás után hajthatók végre; amely általánosságban tartott rendelkezés szerint tehát még az egyházkerületi szabályrendeletek is felsőbb hatósági jóváhagyásra szorulnának (ami ugyan nem volt célja a törvényhozónak, sőt magának az indítványt tevőnek sem); ellenben ugyanezen §. harmadik bekezdése már — noha ugyancsak általánosságban szól — nemcsak az egyházkerületekre, de az egyházmegyékre sem vonatkozik, hanem kizárólag az egyházközségekre, mert csak ezek szabályrendeleteinek jóváhagyása tárgyában hozhat olyan fórum határozatot, amelynek határozata ellen az egyházkerületi közgyűléshez lehet felebbezni.

Mutathatnánk be több ilyen példát is, de legyen elég e helyen ennyi.

II.

Egyáltalán akármilyen legyen is az új zsinat fel fogása a most érvényes egyházi törvények további sorsát illetően, — akár lényegében változatlanul kívánja azokat a jövőre fenntartani, akár újjal felcserélni, — nem lehet elég nyomatékosan figyelembe ajánlani a szabatosságra törekvést. A szabatosság hiánya a legsúlyosabb fogyatkozása bármely jogalkotásnak és sajnos, ez a legjellemzőbb tulajdonsága a mi most érvényes egyházi törvényeinknek.

Jól tudjuk mi, hogy e törvények nemcsak jogászok, sőt első sorban nem jogászok számára készülnek; arra kell tehát törekedni, hogy azokat az egyháznak minden egyes tagja, mint az egyház kormányzásának esetleg maga is részese, könnyen megérthesse, — és ennek folytán a szigorú jogász szabatosságából kell valamelyes áldozatot hozni a könnyen érthetőségnek. Ám azt semmi sem mentheti, ha a szabatosság hiánya a megérthetőség csökkenésével jár karöltve, — ha a törvény egyes rendelkezéseinek valódi értelmét csak más rendelkezésekkel összehasonlításból, esetleg csak az illető rendelkezés keletkezésének történetéből, esetleg a tör-

vényhozó valószínűnek feltett szándékából, esetleg még abból sem lehet felfejteni. Azt nem lehet eltagadni, hogy most érvényes törvényeink a törvénymagyarázás jogászai tevékenységének bő terület engednek, bővebbet, még mint a szabatosság tekintetében példaképpen szintén nem szolgálható előző — akár 1881—82., akár 1891—94-i törvényeink is. Hiányzik a szabatosság a szóhasználat, a szöveg megállapítása és a rendszer tekintetében egyaránt.

Egynéhány példával — a már említetteken kívül — csak nagyjából e helyen is szolgálunk. Nem akarunk szólni az olyan fogalmazási torzszülött-ről, aminő például az I. t.-c. 13. §-a, amely ha nyelvtanilag lehetetlen formában is, de legalább felfoghatóan mondja el, amit akar. Nem kívánjuk azt sem felemlíteni, hogy a lelkészek közül választott s a zsinat is határozata szerint mindenütt „lelkészi”-nek nevezendő tisztviseleket a törvény több helyen (I. t.-c. 146, 153, 171, 184. §§.) „egyházi”-nak mondja, ami mindenképpen helytelen. Inkább olyan szerkezetekre hívjuk fel a figyelmet, amelyeknek nagy gyarlósága nem öflik mindenkinek azonnal szembe, habár kétségen felül való.

Az I. t.-c. 10. §-a az egyházközségek fajtait felsorolva, ezek között említi a szórványokat is [f) pont], holott nyilvánvaló, hogy az egyházközség fogalmához hozzátartozik valamely, legalább minimális jogi szervezet, amit pedig a szórványok teljesen nélkülöznek. A 14. §. most már általában az egyházközségről (tehát, mint annak egyik fajáról a szórványról is) megállapítja azt, hogy belügyeit önállóan intézi, amit a szórvány éppen teljes szervezetlensége miatt képtelen megtenni. Ugyane 14. §. az egyházközség hatáskörét a—n) pontok alatt megállapítván, ismét általában egyházközségről beszél, holott az esetek többségében nyilván csak az egyházközségek egyik fájának, az anyaegyházközségnek hatáskörére gondol. A hatáskör megállapításánál van szó az egyházközség szavazati jogáról is, amely ha szintén, mint általában az egyházközség joga van is említve, azt gondolnók, csupán az anyaegyházközségeket illeti, mert hiszen minden egyházközségnek annyi szavazata van, ahány lelkészi állást tart fenn. [14. §. f) pont 3-ik bekezdés]. Csak az 51, 61, 82. §§-okból tudjuk aztán meg, hogy szavazásra jogosultak az anya- és társ-egyházközségeken kívül a missziói egyházközségek is, amelyekről pedig nem lehet állítani, hogy lelkészi állást tartának fenn, sőt az 51. §. b) pontjának második bekezdéséből, az egyházmegyei tanácsbírók választásánál (!) azt is megtudjuk, hogy az anya-, leány- és fiók-egyházközségek presbyteriumai együttesen, a társegyházközségek presbyteriumai szintén együttesen választanak úgy ez alkalommal, mint minden választásnál; végül pedig a II. t.-c. 48-a a missziói lelkészek alkalmazása címe alatt azt is elárulja, hogy a missziói egyházközségekre az anya-, társ-, leány- és fiók-egyházközségek jogait és kötelezségeit megállapító rendelkezések kötelezők; ámde a missziói egyházközségekre kötelezőknek mondott eme rendelkezések gyanánt csak az I. t.-c. 10—47. §§-ai vannak ehelyen megjelölve és titok marad, hogy a szavazás módját rendező 51. §. rendelkezése itt is alkalmazandó-e?

Mint az egyházközségeknél, éppen olyan bizony-

talán a szóhasználat a lelkészekre vonatkozóan is. Az I. t.-c. 137. §-a a lelkészeknek a—g) pontok alatt hét kategóriáját különbözteti meg, amiből tehát az következnek, hogy mindazon rendelkezések, amelyek további jelzés nélkül általában „lelkészek”-ről szólnak, vonatkoznak a lelkészeknek mindeme 7 kategóriájára, annál is inkább, mert egyes §§-okban a közelebbi megjelölés ki van téve. Bizonyára van is olyan §, amelyben lelkész alatt mind a hét kategóriát érteni kell, amit frappánsul bizonyít a 145. §. Am a §§-ok nagyrésze meglepő változatossággal beszél, hol általában lelkészekről, hol különböző jelzős lelkészekről, csupán arról tudván bizonyossá tenni az olvasót, hogy a kérdéses rendelkezések egyrészt nem mindazokról, másrészt nemcsak azokról a lelkészekről szól, akikről szólan látszik. Még hagyján volna, ha legalább a pongyolaságban volna rendszer és a hét különböző kategóriák dacára „lelkész” alatt — ha csak közelebbi jelzés nincs e szó mellett — mindig rendes lelkészt, vagy „rendes lelkész” alatt minden véglegesen alkalmazott önálló parochust kellene érteni. De ezt is kizárja a „rendes” s amellé a „missziói” jelzőknek egyes helyeken külön kitétele. A 139. §. a rendes és a missziói lelkészeket egymás mellett külön említi, tehát nincs alapunk a rendes lelkész alatt a misszióit is érteni. Ellenben a 144. §, amelyben a többek közt a legátusokról is van szó, csak a rendes, helyettes és segédlelkészeknek adja meg azt a jogot, hogy a közönséges isteniszteleteken egyházi beszédek tartathatnak és így nemcsak a katekizáltak, de még a missziói lelkészek sem prédikálhatnak. A 38. §. szerint rendes, vagy helyettes lelkész nélkül presbyteri gyűlés nem tartható, tehát a missziói lelkész vezetésével tartott gyűlés érvénytelen. A 153. §. szerint az egyházmegyei tanácsbírákat, a 162. §. szerint az esperest csak a „rendes” lelkészek közül lehet választani, tehát a missziói lelkészek közül sem, ellenben püspökké általában az egyházkerület kebelében működő „lelkészek” választhatók, vagyis a többi §§-okkal szembevetve akár segédlelkészek is.

Ezek azonban inkább furcsaságok, — a törvény valódi értelme könnyen megtalálható. Ámde vajjon a 136. §. a lelkészeknek mely kategóriáira vonatkozik? A segédlelkészekre bizonyára nem, mert bár azoknak is kell gimnáziumi érettséget tenni stb., sőt bizonyára magyar állampolgárnak is lenni, de nagykorúságukra aligha van szükség. A §. végén levő „választható” szó sem igazít el, mert hisz a missziói lelkészek sem szükségképpen választatnak, mégis bizonyára meg kell tőlük a nagykorúságot kívánni. Így aztán azt is igazán alig lehetne eldönteni, vajjon helyettes lelkészül alkalmazható-e olyan egyén, aki nem nagykorú?

A 141. §, amely a lelkészi jelleg megtartásáról és elvesztéséről szól, az első bekezdésben nyugalomba vonult vagy hivatalukról lemondott lelkészekről, a másodikban csak lelkészekről, a harmadikban pedig volt lelkészekről szól, örök homályban hagyván, hogy azok, akik sohasem voltak állandóan alkalmazott, hanem csak segédlelkészek, akiknek tehát módjukban sem állott hivatalukról lemondani, megtarthatják-e lelkészi jellegüket és viszont ezek oklevelének esetleges megsemmisítése iránt köteles-e az egyházmegye jelentést tenni vagy sem.

Mindezek a nehézségek egyébiránt jórészt abból a kategorizálási hajlamból származnak, amely egyebek mellett a 137. §-t is szülte. Ha ezt a §-t kidobnók mindenestül a törvényből, a törvény hasonlíthatatlanul világosabb és szabatosabb lenne.

A felsorolásokkal egyáltalán nincs a törvénynek szerencséje. Ime például a már említett I. t.-c. 14. §. az egyházközség hatáskörébe tartozó ügyeknek kimerítő felsorolását kívánja adni és el is megolvfokú részletezésig, hogy még a politikai pártjelvények feltűzése ellen örökösést is említi, de azért ebből a §-ból meg nem tudjuk, hogy az egyházközségnek a joga a lelkészeknek és általában saját tisztviselőinek a megválasztása is, úgy, hogy a 16. §. a) pontjáiig jutván a törvény olvasásában, meg kellene üldöznünk, vajjon mely jogát az egyházközségnek gyakorolják az egyházközség választásra jogosult tagjai, ám szerencsére ott van a 14. §. c) pontja, amely azt nem felejt el kimondani, hogy a tanítók és tanárok megválasztása is az egyházközség hatáskörébe tartozik s így megérthetjük, hogy bizonyára ezeket választják a választásra jogosult egyházközség tagok. Persze mindezek az előbbi törvényben, mint a presbyterium teendői voltak felsorolva s úgy a felsorolás helyes volt. A presbyterium valóban nem választ lelkészt, meg kúratort, de választ tanítót és örökösödik afelett, hogy a templomra kortes-zászlót ne tűzzenek. Így volt értelme az n) pontnak is, mert valóban a presbyterium feladata az egyházközségben „mindama jogok gyakorlása és kötelességek teljesítése, amelyeket a törvény egyes tisztviselők hatáskörébe nem utal”; míg ellenben a mostani szöveg, amely szerint tehát az egyházközség hatáskörébe tartozik minden, ami nem tartozik egyes tisztviselők hatáskörébe, azt jelentené, hogy az egyházmegyei, kerületi gyűléseknek és bíróságoknak, konventeknek, sőt magának a zsinatnak sem maradna semmi hatásköre, hiszen az ő feladataikat nem utalja a törvény egyes tisztviselők hatáskörébe, az ő feladatuk végzése is tehát az egyházközség hatáskörébe tartozik.

Am a legutóbbi zsinat elvi magaslatra emelkedett és nem találta helyén valónak az előbbi törvények által követett amaz eljárást, mely szerint ezek a jogok nem magának a jogok alányának, hanem a jogalany egyik szervének hatáskörébe tartozókul voltak felsorolva és szükségesnek tartotta kiemelni, hogy a jogok nem a szervnek (a presbyteriumnak), hanem magának a jogalanynak (az egyházközségnek) a jogai. Ez a kiindulási pont mindenesetre nagyon helyes is, csak hogy ennek nem az lett volna a helyes következménye, hogy a presbyterium teendőit ide változtatlanul átírjuk. Itt, amint nem lett volna szabad az egyházközség legfontosabb jogairól megfeledkezni, éppen úgy felesleges volt a kétségbeesett körültekintő részletezés, amely egészen odáig ment, hogy még a harangoztatást is külön kiakarta emelni, mint az egyházközség hatáskörébe tartozó ügyet. E részletezésnek már igenis az egyes szervek teendőinek meghatározásánál lett volna helye és egyáltalán nem lett volna benne semmi következtetés, ha az egyes szervek hatáskörének megállapításánál olyan feladattal is találkozunk, amely magának az egyházközségnek hatáskörénél külön nincs említve. Maga e törvény

is jár el ilyen módon. Például az egyházközségi közgyűlés — (tehát egyik szerv) — hatáskörébe tartozó ügyek közt említve van a kölcsön-felvétel, holott az egyházközségi hatáskör kimerítő felsorolást célzó 14. §-ban — egészen helyesen — a kölcsön-felvétel nincs külön kiemelve.

Éppen ilyen sikeres felsorolás foglaltatik az I. t.-c. 18. §-ban. Ez a § a jogosult választók körének meghatározása után három pontban külön arról szól, hogy ki nem gyakorolhat választói jogot. S valóban, aki egyházi és iskolai közteherviselési kötelezettségének a meghatározott időben eleget nem tesz, [b pont], már a választók névjegyzékébe sem veendő fel. (19. §.) De éppen csak ezt nem kell felvenni, tehát minden más jogosult választót fel kell venni. Viszont a 21. §. értelmében aki a választók névjegyzékébe fel van véve, attól a szavazati jog meg nem tagadható, ha csak a 18. §. c) pontja alá nem esik. Hát az a) pont alattiakkal mi történik? Ezeket a névjegyzékbe fel kell venni, hiszen csak a b) pont alattiak mellőzendők. A névjegyzékbe pedig felvételt, tőlük a szavazati jog el nem vonható, mert nem esnek a c) pont alá. Eszerint mit jelent az, hogy választójogot nem gyakorolhatnak? Nyilván csak azt, hogy nem jogosult választók. De hát akkor meg mire ez az egész megkülönböztetés: ezek a „jogosult választók”, ám „választójogot nem gyakorolhatnak” ezek meg ezek? Minden logika szerint ez azt jelentené, hogy a törvény először megszabja, kinek van választójoga és azután megszabja azt, kik nem élhetnek az őket különben megillető választójoggal. És azután ahoz, hogy jogosult választó lehessen, csak a nőnemen levőktől kívánja a törvény az önjoguságot, a férfiaktól ellenben csak azt, hogy „24-ik életévét betöltötte, vagy törvényesen nagykorúsított, vagy e kor elérte előtt házasságra lépett” legyen. Tehát a jogosult választók közül nincsenek kizárva ezek az a) pont alatt említett „gyámság és gondnokság alatt állók”. De akkor választójogot hogyan s miért nem gyakorolhatnak, ha fel kell őket a névjegyzékbe venni s ha nem lehet tőlük, mint a névjegyzékbe felvettektől, a szavazás jogát megtagadni?

A törvény értelmét fejtse meg, aki tudja.

Nem áll ugyan a megérthetlenség szintjén, de nem csekély hijjával van a szabatoságnak a 16. §. felsorolása is. E §. szerint az egyházközség jogait gyakorolják és köteleseit végzik (2. pont) első sorban az egyházközségnek választásra jogosult tagjai. Valóban nincs az egyházközségnek egyetlen olyan joga sem, amelyet az egyes tagok gyakorolhatnának. Kép telenség is, hogy egyes tagok az egyházközség jogát gyakorolják. Az egyházközség választójoggal bíró tagjai mikor az egyes tisztségek betöltésében részt vesznek, nem az egyházközség jogát gyakorolják, hanem a maguk választójogát, amely ő joggyakorlásukból alakul ki az egyházközség akarata. Még úgy, ahogy a zsinat elé terjesztett javaslat tartalmazta, hogy t. i. az egyházközség jogait gyakorló organumok elsejeképpen említve volt a választók gyűlése, volt e tételnek értelme, bár azzal a szöveggel szemben jól jegezték meg a zsinaton, hogy a választási gyűlekezet nem gyűlés. Innen is jobb lett volna a skolasztikus felsorolást elhagyni, vagy pedig az egyházközség organumait sorolni elő

a b—e) alatt említettekben. Azzal ugyanis mindenki tisztában van, hogy a tagok nem szervei az egyházközségnek, hanem belőlük áll az egyházközség.

E §-nál még az e) pont is szemünkbe tűnhet, ahol mint az egyházközség jogainak gyakorlói a „választott tisztviselők” vannak említve. Pedig fordulhat úgyis a sor, hogy ilyen jogokat nem választott tisztviselő végez. A helyettes lelkészt, sőt sok esetben a missziói lelkészt sem választják: — a „választott” jelző tehát itt nem helyén való.

Nem szólva az olyan külső pongyolaságokról, aminő pld. az I. t.-c. 27. §-ában található felsorolásban van, hogy t. i. a presbyterium tagjai két csoportra oszlv a) és b) pont alatt vannak előadva s a b) pont szerint a második csoportba tartoznak „választás útján: az egyházközség választásra jogosult tagjai által választott presbyterek”, holott az a) pont alattiak közül is a 2-ik és 3-ik bekezdésben említettek szintén „választás útján” s szintén „az egyházközség választásra jogosult tagjai által választott presbyterek”, — csak azt a kérdést vetjük fel, hogy a presbyterek számát meghatározó 28. §-ban kiket kell érteni azon „hivatalból illetékes” tagok alatt, akiket kívül nem lehet a meghatározott számnál több „választott presbyter”? A józan ész azt mondja, hogy hivatalból illetékeseknek csak azok tekinthetők, akik hivataluknál fogva szükségképpen tagjai a presbyteriumnak, amilyenek a 27. §. a) pontjának első bekezdésében említettek. De már a második és harmadik bekezdésben említettek nem tekinthetők ilyenekül, hiszen ha valahol például 20 tanító közül kell választani egyet presbyterre, arra az egyre nem lehet azt mondani, hogy hivatalból illetékes. Ám viszont, ha ezek nem „hivatalból illetékesek”, aligha szándékolt következtetések állanak elő. Például: az egyik egyházközség nem tartván fenn iskolákat, csak egy kántort meg egy vallásitanító lelkészt alkalmaz: ezek hivatalból illetékesek lévén, rajtuk kívül — ha az egyházközség különben nagy, — még 100 választott presbyter lehet. A másik egyházközségnek van — mondjuk — 80 tanítója, 4—5 vallásitanító lelkésze és például 6 rendes lelkésze: tehát választani kell a tanítók közül 6, a vallásitanítók közül 1 és ezeken túl eszerint legfeljebb 93 presbytert.

Hasonló módon minden szabatoság nélkül való a zsinat tagjairól szóló rész is. Az I. t.-c. 82. §. szerint a zsinat tagjai a püspökökön és főgondnokokon kívül „2. Az egyházkerületek... egyházközségeinek... képviselői”. Más senki. A 83. §. szerint pedig „az egyházközségek képviselőiül választatik... összesen 96 tag”. Továbbá „ezek a képviselők felerészben lelkészi, felerészben világi egyénekből választhatók.” Ezek szerint a következő bekezdésben említett „tanárképviselek” és a „népiskolai tanítók közül választott képviselők” nem az egyházközségek képviselői, mert hiszen ők felül vannak a 96 számon és nem felerészben innen meg onnan választandók. Hát akkor — mivel nem is püspökök és nem is főgondnokok, — hogyan tagjai mégis a zsinatnak?

Ugyanezen 82. §. utolsó bekezdése szerint „az egyházközségek képviselőiül választható egyházközségi illetőségére való tekintet nélkül minden református magyar állampolgár, aki életének 24. évét betöltötte és teljes gimnáziumi, vagy annak meg-

felelő tanfolyamot végzett". Ez általános szabályként van kimondva, holott a zsinatnak 111 választott tagja közül csak 48-ra, tehát százalékokban kifejezve csak 43%-ra áll, mert hiszen másik 48-at egyházközségi illetőségre való tekintet nélkül ugyan, de nem gimnáziumot végzett 24 éves magyar állampolgárok, hanem kizárólag lelkészek, illetve lelkészjellegű egyének közül választják, míg 15-re még az sem áll, hogy egyházközségi illetőségre való tekintet nélkül volna választható, mert mindegyik egyházkerületből csak azon egyházkerületben lévő iskolánál alkalmazott tanárt és tanítót lehet választani.

Nagyon is sokáig időztünk ennél a kérdésnél. Szolgáljon mentségünkre, hogy a most érvényben levő egyházi törvények — különösen az egyházalkotmányról szóló I. t.-c. szinte csábítanak duskálkodásra a homályos, pongyola, félreértésre alkalmas rendelkezések kimutatásában és valóságos iskolapéldáit adják a szabatosság teljes hiányának. Ezek közül egynehányat be kellett mutatnunk annak illusztrálására, hogy milyenek *nem* szabad lenni az új törvényeknek.

(Folyt. köv.)

Quid faciendum ?

Valamelyik humoros lap egyik régebbi számának címlapján igen-igen találó illusztrációt láttam. Egyik meglehetősen kritikus helyzetben levő nagyhatalom külügyminisztere már-már elmerül az öt körülvevő hullámokban s segítségért kiált. A többi nagyhatalom külügyi vezetői a parton állva kórusban zengik: „a kegyelmes elmerül, mentsük meg őt, mentsük meg őt...“ Menteni azonban nem igen akarják.

Ez a kép jut eszembe, ha egyházi közlönyeinkben pár év óta megjelenő s a belmissziói munkálkodás szükségességét gyönyörű szavakban, meghatározó előterjesztésekben hangoztató beszédekre, értekezésekre s gyűlési referádákra gondolok.

Napnál világosabban bebizonyították előttünk, hogy a lelkési munkálkodás régi formái, keretei ma már szükeeknek bizonyulnak. Tisztán áll előttünk az is, hogyha az ideálokért nem nagyon lelkesülő, inkább az anyagiasság zavaros vizein evező XX. században megakarjuk állami helyünket s a sok felől reánk törő ellenséggel szemben egyházunk bástyáit meg akarjuk védelmezni, újabb és újabb eszközökhöz, a kor kívánalmának megfelelő eljárási módzatokhoz kell folyamodnunk, anélkül, hogy a jónak s szükségesnek bizonyult templomi igehirdetési munkálkodásunk intenzivításából a legkisebbet is veszteni engednénk.

Affelől is meggyőződöttünk, hogy az a meglehetősen idejét múlt s bizonyos tekintetben korlátolt gondolkodásra valló állítás, hogy a belmisszió, mint külföldi viszonyok által teremtett evangelizáló eljárás a mi talajunkban gyökeret nem verhet — ma már lomtárba való s egyházi életünket komolyan vizsgáló egyén által nem hangoztatható.

De arra a kérdésre, hogy mikor, hol s miként járjunk el, egy-két inkább egyoldalú fejtegetésen kívül alig-alig találunk valamelyes választ.

Hogyan is állunk csak ebben a tekintetben ?

El lehet mondani, hogy ahány fej, annyiféleképpen gondolkozik. Vannak, akik azt állítják, hogy a kathedrából kell belmissziót csinálni; a másik épen arra esküszik, hogy a kathedrai igehirdetésnek ma már csekély jelentősége van. Amazok azt hiszik, hogyha minden lelkipásztor minden egyes alkalommal saját készítésű egyházi beszéddel lép fel a szószéken, rögtön felépül a megdönthetetlen erejű magyar református Sion. Én meg azt hiszem, hogy egyáltalán nem ártana, ha ezt a kérdést egy kissé több őszinteséggel s — nevezzük néven — kevesebb nagyképűsködéssel kezelnék.

Talán egy kissé kitérek a rendes kerékvágásból, midőn idevonatkozólag néhány észrevételt teszek, de mivel a kérdést a belmissziói munkálkodással kapcsolatosan több oldalról is feszegették, megjegyzés nélkül hagyni nem lehet.

Kérdem, olyan nagy vétek lenne-e az, ha a lelkipásztor a mások munkáját, okkal-móddal, a saját rostáján átvesztve, tartalmilag, tehát nem szolgai formában használja? Hires-neves egyházi írók és szónokok saját bevallásuk szerint nem egyszer használták a mások munkáját s 40—50 éven át hirdették az Úrnak igéjét, még pedig nem kevés sikerrel s saját készítésű munkájuk 3—4 kötetre terjed mindössze.

Segédkönyvekre, tájékoztató, utbaigazító munkákra a legkötönyebb készítésű lelkipásztornak is szüksége van. S ha olykor-olykor, midőn külső körülményei vagy kedély állapota nem alkalmasak arra, hogy teljesen önálló munkával álljon elő, a mások kellő körültekintéssel kiválasztott munkáját, tartalmilag, a gyülekezet lelki szükségét szem előtt soha nem tévesztve igenis használhatja minden szégyenkezés nélkül. Ne felejtjük, hogy egy kis gyülekezetben is évente 150—160 templomi beszédet kell tartani. Ha az a lelkész minden egyes alkalommal önálló munkával akar előállni, bizony a többi adminisztratív munka mellett nem igen lesz ideje, hogy más fontos lelkipásztori munkát is végezzen.

Vannak aztán, kik a gyülekezet tagjainak gyakori látogatására helyezik a fősúlyt. Nemrég hallottam egy felvidéki — igaz ifjú — kollégáról, aki célul tűzte, hogy legalább egyszer egy héten, minden református családnál látogatást tesz. Persze megesett, hogy a mendikánsi léptekkel haladó, jobban mondva vágató kolléga, midőn egyik ismerőse érdeklődött a nagy sietség oka iránt, délután 5 és 6 óra között azzal válaszolt, hogy még ma huszonkét családnál kell látogatást tennie.

No, ha ez is belmisszió, akkor jobb, ha a lelki gondozásnak ezt a területét teljesen műveletlen hagyjuk.

A hívekkel való érintkezésnek szükséges voltát nem akarom én elvitatni. Tudom és vallom, hogy az igének igazságait ez úton is lehet sikerrel terjeszteni. Míg a kathedraban inkább általánosságban mozgunk, egyéni dolgokkal legfeljebb burkoltan foglalkozhatunk, itt előtérbe lép az igehirdető munkájának — hogy úgy fejezzem ki magam — az egyénítése. Pár évvel ezelőtt épen e lap hasábjain a hívekkel való közvetlen s lehetőleg gyakori érintkezés áldásos voltát én is hangsúlyoztam; de ez s a fent érintett eljárás, két különböző dolog.

Egyik lelkipásztor a szövetkezetek létesítésére, más meg a különféle egyesületek alakítására helyezi a fősúlyt. S ha, mondjuk, egy hitelszövetkezetet létesített, amely pedig lehet csak arra jó, hogy egy-két embernek állást adjon s a könnyelmű s kényelmes adósságesinálás útvesztőjébe vezesse azt, aki eddig adósságot nem ismert s hogy a lelkész a merőben finánciális ügyek szolgálatában úgyszólván összes szabad idejét, tehát más fontos lelkipásztori munkára fordítandó időt is elfecsérelje, — már azt hiszi, hogy a belmissziói munka terén kiváló munkát végzett.

Hangsúlyozom, hogy mindez csak feltevés, de a lehetőségnek teljes színezetével. Az a szövetkezet is lehet üdvös intézmény, ha lelket öntünk bele, s azt a célt, melyet létesítésénél ki kell tűznünk, szem elől soha nem tévesztjük.

Szóval a belmissziói munka formája, helye s ideje tekintetében nagy bizonytalansággal, határozatlansággal s sokszor egymással teljesen ellentétes érvelésekkel állunk szemben. S ennek természetes folyománya, hogy a legtöbb lelkész hozzá se kezd az új terület munkálásához, hanem halad a régi csapásokon.

Különbözik az kétségtelen, hogy egyházi életünk régebbi munkásai a lelkigondozás ez újabb kor-kívánta munkájának keretében nehezen fognak beilleszkedni s tekintve az évtizedeken át folytatott munka megszokásának erejét, ezt tőlük még rossz néven se lehet venni.

Itt megjegyezhetjük azt is, hogy amint egy tisztán anyagi érdek-szülte szövetkezet, vagy egy már a megszületésével haldokló egyesület létesítője épen nem nevezhető a belmissziói munka elsőrendű munkásának: úgy nem lehet azt sem állítani, hogy hűtlen sáfár az a 30—40 év óta munkálkodó lelkipásztor, aki bár a régi mesgyén haladva, de teljes odaadással s lelkiismeretességgel végzi lelkipásztori munkáját.

Igen nagyjelentőségű lépést tett az Orle, midőn múlt évi kongresszusán a belmissziói munka, a kor kívánalmának megfelelő lelkipásztori tevékenység szükségességét oly impozáns módon kifejezésre juttatta nemcsak a három napig tartó belmissziói kurzus rendezésével, de azzal a lelkes magatartással, mellyel az ország minden részéből összesereglett lelkipásztorok ez új kérdés, új munkabér, új módok s eszközök iránt érdeklődtek.

Habár ott lebegett sokaknak ajkán a miként kérdése, annak eredményes, áldásos voltát elvitatni nem lehet s ha egyebet nem tett volna is, már azzal, hogy száz és száz lelkipásztor lelkében támasztott érdeklődést aziránt a munkamező iránt, ahol eddig vagy egyáltalában nem munkálkodott, vagy ha tett is valamit a belmissziói munkának még nem nevezhető — elismerést érdemlő munkát végzett.

Talán a jövőben megejtendő összes lehető intézkedések között legtöbb reménnyel, legnagyobb bizalommal az Orle irányu munkálkodására tekinthetünk.

Fontos lépése egyházkerületünknek a lelki gondozás hatályosabbá tételére nézve ama szabályrendelet-tervezetnek megalkotása, melyet legközelebbi gyűlésen az esperesi karnak véleményezés végett kiadott. A szabályrendelet készítésének ugyan — az indokolás szerint — inkább védekezési céljai

vannak, amennyiben a gyermekek vallására vonatkozó megegyezésekből s az áttérések folytán egyházunkat eddig ért veszteségek csökkentése, illetve eltüntetése a célja, de én alkalmasnak látom azt arra is, hogy későbbi bővítések s módosítások után a belmisszió körébe vágó lelkész munká mikéntjére vonatkozó útbaigazító eszköz gyanánt szolgáljon.

Így első tekintetre aggályunk legfeljebb arra irányulhat, hogy vajjon a törvény világos rendelkezésének ellenére, célszerű avagy szükséges-e a kis egyházközségeket arra kényszeríteni, hogy külön parochiális kört s tanácsot szervezzenek s hogy az anélkül is sokszor száraz, lélektelen presbyteri gyűlési tárgyalások nem lesznek-e még szárazabbak, ha mondhatni az összes lelki gondozás körébe vágó ügyek tárgyalása, ezekben az ügyekben való intézkedés a parochiális tanács hatáskörébe utallatik. A szabályrendelet-tervezet azon intézkedése, hogy a parochiális tanácsulésen felvett jegyzőkönyvek a presbyterium gyűlésében felolvasandók s tárgyalandók, csak igen kis mértékben csökkentik az itt felmerülhető aggályokat.

Annyi áll, hogy a formákkal túlságosan forszirozni nem tanácsos. Ezt elvégre hatalmi szóval megkaphatjuk, de aztán ami igazán fontos lenne, könnyen elvész a lényeg. Nem szabad figyelmen kívül hagynunk azt sem, hogy a falusi s városi belmissziói munka sok tekintetben eltérő követelményeket állít fel velünk szemben, tehát a kettőt egy kalap alá fogni nem lehet.

Tájékoztató, útbaigazítás tekintetében az esperesi körlevelek kiváló s sikeres munkát végezhetnek. Midőn e kérdést érintem, lehetetlen figyelmen kívül hagynom fáradhatatlan buzgó esperesünknek — a középszabolcsi egyházmegye esperesének — a lelkigondozás intenzívebbé tételét célzó meleg hangú körlevélbeli felhívásait, melyek míg egyrészt e kor-követelte munka szükségességéről győznek meg bennünket, más oldalról hasznos, a helyzet s körülmények ismeretéből fakadt utasításokkal látnak el s mint egy hosszú élettapasztalat leszűrődött igazságait tartalmazó lelkes felhívások, megbecsülhetetlen támpontot nyújtanak az e téren talán kevésbé tájékozott egyének részére.

Figyelemre méltó s viszonyainkkal számotvetni tudó fejtegetéseket közöl idevonatkozólag dr. Veress István lelkész társunk e lap múlt évi 37, 39—40. számaiban. A kérdés lényegére, a magyar reformgyülekezetek tagjainak lelki világára, lelki szükségleteire s a belmissziói munkát kiváltóképpen igénylő útakra s módokatokra vonatkozó frappáns megjegyzései sokszor fején találják a szegelt.

De kérhetjük most már, mit is tegyünk hát, hogy a szóban forgó munkatér teljes készütségben találjon bennünket. Mindenekelőtt tanulnunk kell. Lám, a belmissziói tanszékre Debrecenbe választott, különben országos nevű s a belmissziói munkálkodás terén már eddig is elévülhetetlen érdemeket szerzett lelkipásztor is szükségét érzi annak, hogy tanuljon, lánson, tapasztaljon. Deresedő fejjel elindult a külföld nagy, a keresztyéni munkálkodás terén példaként világló városainak s e városokban létesített intézményeinek megtekintésére, hogy azt a mi jó s ami viszonyaink között megvalósítható, tanulmányozza s a honi földön meggyökereztesse. Ezt

mi nem tehetjük ; de tehetünk egyebet. Tanulmányozhatjuk azoknak életét s munkálkodását, kik mint a belmisszió lánglelkű apostolai kiváló érdemeket szereztek. Nehány hazai példára is hivatkozhatnánk, de ezek mellett ott vannak a külföld nagy alakjai, kik úgyszólván egész életüket a társadalmi bajok, szenvedélyek eloszlatására szentelik ; kik mondhatni parányi kezdeiből világra szóló felséges emberbaráti intézményeket létesítettek. Aki ezeknek élettörténetével foglalkozik, míg egyrészt tanulhat tőlük igen sokat, más oldalról észrevétlenül fogékonnyá teszi lelkét ama törhetlen hitből fakadt mentő szeretet munkái iránt s ha csak századrészt valósítja is meg a maga körében az a lelkipásztor annak a munkának, melynek szemlélete bámulatra, de egyszerűen Isten iránti hálára készlet bennünket, hiszen az ő ereje dicsőül meg ott a gyarló ember erőtlenségében ; ha a nemes példán fellelkesülve csak néhány embert sikerült is lelkileg, erkölcsileg szilárd alapra állítania s a züllés útjáról, a vallástalanság örvényéből az erkölcselenség mocsarából kimentenie : már jó munkát végzett.

Azoknak élete, kiket, mint a belmissziói munka hőseit hálás szívvel emleget az utókor, végtelenül tanulságos. A közös vonás, mely őket egybekapcsolja, az, hogy az elhagyottakat, lelki láplálék nélkül szükölködőket, szegényeket, gyámoltalanokat felkeresik, Istenhez vezetik, tőlük telhetőleg támogatják s igyekeznek a társadalomnak hasznos tagjaivá tenni őket. Mindenek felett ő reá tekintenek, ők vallják mesterüknek, útmutatójuknak, aki az első és utolsó, ki hitőknek szeretetszülte munkájoknak legfőbb forrása.

A mi munkánknak is kettős irányúnak kell lenni. Egyfelől lelki-, erkölcsi-, más oldalról anyagi érdekek szolgálatában állónak. Pillanatnyi hatások elérése cél nem lehet. Arra kell törekednünk, hogy akiket a hitetlenségnek, közönynek mély álmából felsekerentettünk, közönynek mély álmából tudata a Krisztus anyaszentegyházának élő tagjaivá tett, visszaesni ne engedjük. Nehéz, nagy türelmet nagy ember- és életismeretet igénylő munka ez, de elmondhatjuk azt is, hogy a legszebb, a legfenségebb munkák egyike.

Az anyagiakban való megerősítése, vagy legalább tűrhető anyagi helyzetbe hozása azoknak, akik erre kiváltképpen rászorultak — óriási fontosságú. Jó megjegyzést tesz egyik nagynevű egyházi írónk, midőn így szól : „éhezőknek, szükölködőknek menyeyei kenyérről beszélni igen nehéz feladat !”

De hát mit tehet ebben a tekintetben a lelkipásztor ? — kérdik sokan. Kitartással, erős elhatározással igen sokat. De mért ő is ember, gyarló erővel felruházva, aki elvégre nem lehet minden mindenekben, keressen magának munkatársat. Minden községben vannak vezetőszeretpre hivatott, vagy már vezető szerepet vivő emberek. Ha ezeket megnyertük a jó ügynek, egész tömegek vonzalmát, érdeklődését s aldozatkészségét támasztottuk fel.

Egy-egy főként anyagiakat érintő mozgalom megindításánál válasszuk meg a legalkalmasabb időpontot. Talán kicsinyes dolognak tetszik sokak előtt, amit most említek, de azt merem állítani, hogy nem csekély fontosságú. Nem is gondolná az ember, hogy egy tartós szárazság után beálló hasznos esőzés, vagy

egy jó aratás, szüret, szerencsés terményáralakulás, mely hatványozott mértékben emeli a vállalkozási s adakozási kedvet a föld népénél.

Ez alkalommal minden aprólékos kérdésre kiterjeszkedni egyáltalán nem lehet célom. Az kétségtelen, hogy a munka kezdetén a tájékoztatás, bár honnan jöjjön is az, inkább nagy vonásokban történhetik ; de a munka előhaladtával ez szinte természetesen speciálizálódik.

Különben minden tájékoztatásnál, minden útbaigazító fejtegetésnél nagyobb fontosságúnak tartom, hogy azok, kik erre hivatottak, neveljenek istenfélő, rendületlen hitű, képzett, lelkiismeretes, hivatásukat szerető lelkipásztorokat ; ezek bizonyára mindig, minden körülmények között megtalálják az alkalmas eszközöket s a helyzet mérlegelésével bizonyára tudni fogják, hogy mikor, hol s hogyan kell eljárniok. S ha kell, kényelmet, nyugalmat feláldozni kész lélekkel hordozzák azt az igát, melyből rájuk nézve csak lelki öröme, lelki megnyugvásnak forrása fakad.

Bokross Elek,
ref. lelkész.

Tűzkár biztosítás ügye.

Irta : Vass Mihály esperes.

Nagy szerencsétlenségök az a mi egyházainknak, hogy mi, lelkészek, anyagi kérdésekkel nem szeretünk foglalkozni. Bizonyítékokat erre felesleges is felhordanom. De elég is erre bizonyítékul maga a mi tűzkár elleni biztosításügyünk is. Ez, kétségtelenül, közvetlen érdekel minden lelkészt, mert egyházi épületeik biztosításával akarva, nem akarva, foglalkozniok kell. Az is kétségtelen, hogy amint a múltban kevés volt azon boldog egyházak száma, amelyek nem terhes gondok között teremtették elő háztartásaikhoz az évi szükségletek fedezésére nélkülözhetetlen összegeket ; éppen úgy kevés az ma is. Ennek dacára nem mutattak kellő érdeklődést az iránt, nem lehetne-e olcsóbban, előnyösebben biztosítani, mint ahogy azt 44, illetve 22 évvel ezelőtt megállapították. Valamint nem mutattak kellő érdeklődést az iránt sem, hogy a mi *tömeges biztosításunk előnye nem volnának-e az egyházközsegekre, mint közvetlen biztosító felekre is kiterjeszthetők?* Legfeljebb abban merült ki a lelkészek e téren való gazdálkodása, hogy minél csekélyebb értéket igyekeztek biztosítani, hogy csekélyebb legyen az ebből származó évi teher. Nem fontolva meg, hogy tűzkár esetén mily nagy romlás származhatik e helytelen gazdálkodásból. Ennek következménye az is, hogy egyházaink alig 10%-ánál vannak az *ingóságok* (úrasztali készletek, lelkési és iskolai könyvtárak, taneszközök stb.) biztosítva. S noha a biztosításüggyel több mint 50 év óta foglalkozik a mi kerületünk, a közérdeklődés nyomait hiába keressük az egyházi sajtóban. Ha

egy-egy hang felemelkedett is, visszhangra nem talált, mint ahogy nem talál az ma sem. Sőt úgy látszik, hogy ma is, éppen úgy, mint ennek előtte, nemtörődömséggel, sőt bizonyos ellenszenvvel fogadják lelkésztársaink a közegyházi anyagi ügyek tárgyalását.

Midőn egyházkerületünknek a Foncière Pesti biztosító-intézettel kötött — 1879 január 1-től 1891 január 1-ig terjedő — második szerződése lejárobán volt, az 1889-ik évben, a *Sárospataki Lapok* 39-ik számában megjelent cikkemben bővebben foglalkoztam a mi kerületünk biztosításügyével. Már akkor kimutattam, hogy 20 év alatt 88,540·61 forint, az általunk fizetett díjak 49—47%-a tiszta nyereségül maradt a biztosító-intézetnek s szót emeltem a kölcsönös tűzkár elleni biztosítás érdekében, amelyet egyházkerületünk első szerződése alkalmával, az 1868. évi októberi közgyűlés 129. sz. határozatában célul tűzött ki magának.

Ugyenezen cikkemben foglalkoztam a Foncière Pesti biztosító-intézet anyagi ügyeivel is. Elmondtam, hogy a *Pesti biztosító-intézet*, amellyel 1868-ban eredetileg szerződöttünk, mindössze 4 éves volt, mikor vele összeköttetésbe léptünk. Az 1878-iki mérlege szerint névleg 3.000,000 forint volt ugyan a vagyona, de tényleg csak 1 millió forint volt befizetve. Nyereségtartaléka volt ekkor 83,469·18 frt, tűzbiztosítási díjtartaléka pedig 1.353,535·38 forint. Tehát 14 évi fennállása után elég szép nyereség- és díjtartaléka volt. Mindazáltal 1879-ben kimondotta az egyesülést az akkori *Foncière biztosító-intézettel* s 1880 január hó 1-től kezdődőleg a két cég *Foncière Pesti biztosító-intézet* név alatt folytatja üzletét. Az 1880-iki, tehát az egyesülés utáni első évi mérleg szerint már a tőke 10 millió forint aranyban, amelyből azonban csak 5 millió volt befizetve. A tűzbiztosítási díjtartalék azonban már csak 409,692·75 forint; nyereségtartalék pedig semmi. Már mindjárt a kezdet az egyesült erőnek nem megfelelő eredményt mutat. Mert míg a nyereség 1878-ban 149,736·01 forint volt, addig 1880-ban csak 36,637·92 forint, amit aztán nem is osztottak fel, hanem az igazgatóság tagjait illető járulék levonásával nyereségtartalék képzésére fordítottak. És így, az 5 millió forint után a részvényesek semmi osztalékot nem kaptak. Az 1882. évi üzleti jelentés és mérleg szerint a 10 millió arany forint részvénytőke 3 millió o. é. forintba szállított le, remélve, hogy az üzlet, e kisebb tőkével inkább meg hozza a kellő gyümölcsöt. Különben osztalék 1882-ben ezután sem jutott, mert az évi nyereség csak 3688·51 forint volt. Az 1883., 1884., 1885. és 1886. évek már kedvezőbb eredménnyel zárultak, amennyiben az első két évben a 100 forintos részvényekre 5—5 forint, a harmadikban 4 frt, a negyedikben 3 frt az osztalék. De az 1887. évi nyereség már csak 1586·32 forint.

1888-ban pedig 119,975·47 forint a veszteség, amely a nyereségtartalékból lett fedezve, minek folytán az 1888-ra áthozott 126.198·76 forint nyereségtartalék 6223·29 forintra apadt. Látható ezekből, hogy e két egyesült biztosító-intézet igen nehéz küzdelemmel folytatja életét, amit szomorúan tár elénk azon körülmény, hogy a *díjtartalék-alap rendszeresen dotálva nincs*, mert dacára annak, hogy az 1884-ik év 167,337·41 forint nyereséggel zárult, a díjtartalék-alaphoz nem csatoltak egy krajcárt sem; hasonlóképpen 1886-ban, bár a nyereség 101,392·12 forint, a díjtartalék dotációja mindössze 149·57 forint, ami bizony igen jelentéktelen összeg. Pedig az intézet igazgatósága maga azt mondja, üzleti jelentésében: „a biztosított feleknek a művelt biztosítási ágazatok *díjtartalékai nyújtják első sorban a legmegnyugtatóbb garantiát*“. Miután az üzlet fellendülni nem akar s a részvényesek befektetett tőkéik után jövedelemben nem részesülnek, a menedék ismét a részvénytőke leszállítás. 1889. évi június 17-én a társaság közgyűlése elhatározta, hogy a 100 frt névértékű részvényekből 10,000 darabot, 75 frt árfolyam mellett visszavásárol s megsemmisít; minek folytán az eredetileg 10 millió arany forintból, már csak 2 millió o. é. forint maradt alaptőkének.

Mindezeket én 1889-ben elmondtam. Meg nem cáfolta senki sem. Ennek dacára, az 1890. évi októberi kerületi közgyűlés, midőn arról volt szó, hogy a legkedvezőbb ajánlatot első sorban tevő *Magyar-Franciával* köttessék-e meg a szerződés, a közgyűlés tagjai közül csak 21-en szavaztak igen-nel, 38-an pedig nem-mel szavaztak. A következő szavazásnál pedig a nagy többség — 47-en — a Foncière Pesti biztosító-intézet mellett szavaztak, tehát egy válságos állapotban vergődő intézet mellett; s mellőzte nemcsak a Magyar-Franciát, hanem az Első magyar általános biztosító-társaságot is. (1890. évi 333/a. számú egyházkerületi határozat.)

Az 1889-ik évben, a kölcsönös tűzkár elleni biztosítás érdekében nemcsak én emeltem szót, hanem a tavaszi egyházkerületi gyűlés 95. sz. alatt a *nagybányai* és az őszi egyházkerületi gyűlés 291. sz. alatt a régi *felsőszabolcsi egyházmegye* is. A felsőszabolcsi egyházmegye kerületünk 20 évi biztosításáról már statisztikát is közöl s kimutatja, hogy a *biztosító-társulatnak 20 év alatt 97,487·21 forint tiszta haszna volt rajtunk*. S ennek előrebocsátása után, az egyetemes konvent által készített kölcsönös tűzkárbiztosítási alapszabály-tervezetnek felhasználásával, 28 §-ból álló, ma is megszívlelésre méltó alapszabály-tervezet is nyújtott be elfogadásra, amely egy küldöttségnek adatott ki s ezenkívül az egyházmegyéknek is megküldetett. Az 1890. évi tavaszi egyházkerületi gyűlés 115. sz. határozatából, úgyszintén az őszi gyűlés

333/a. sz. határozatából kétségtelen, hogy a megbízott küldöttség az ügy komolyságához illő munkát végzett. Azonban, habár a 115—1890. sz. alatti előterjesztésében határozottan kimondja, hogy „*az egyházi kölcsönös tűzbiztosítás eszméjét osztatlanul pártolja s annak életbeléptetését óhajtja*“, mindazáltal, mivel az összes egyházkerületekre kiterjedő kölcsönös biztosítást, a kerületek különböző időben lejáráó kötelezettsége miatt megvalósíthatónak nem tartotta, a magunk egyházkerületében pedig, — mint a jelentés mondja, — a számításba vett kezelési költség a remélt hasznot felemészttette volna; továbbá, mert az akkori 13 egyházmegyéből 10 egyházmegye a régi rendszer fentartása mellett nyilatkozott: az a javaslata, hogy maradjon meg biztosításügyünk az eddigi alapon, annál inkább, mert az eddigivel szemben nagy hasznot helyeztek kilátásba a biztosító-társulatok.

Eddig ugyanis 5% volt az egyházaknak, 15% az egyházkerületnek adott engedmény; mely utóbbiból az egyházmegyéknek lett 5% átadva. Ezzel szemben, a fent érintett tárgyalások folytán, *melüknek nagyobb lökést a felsőszabolcsi egyházmegye javaslata adott*, — az 1890. évi október hóban a 333/a. sz. határozat alapján megkötött szerződésben 23% engedmény köttetett ki. (Ebből 5% az egyházaké, úgy, mint eddig, 5% az egyházmegyéké, 10% az egyházkerületi pénztaré, 3% az egyházkerületi lelkészi nyugdíj- és gyámintézeti alapé.) Ezenfelül a biztosításaink után fenmaradó tiszta haszon 50%-a, amelynek kiszámításánál az általunk befizetett díjakból csak a kárösszegek és a 23% engedmény vonható le. Továbbá kötelezve lett még a biztosító-intézet minden év szeptember 1-én a főiskolai pénztárba, egy tanuló ellátására 70 forintot fizetni.

Mindenesetre nagy örömmel s meglelégedéssel tekinthetett mindenki a 22 éven át kapott sovány 20%-al, az egyszerű *ügynöki szerzési jutalékkal* szemben, erre a szinte csábító, kábító eredményre. Én azonban, — sajnos, — ennek sem tudtam örülni; aminek a *Sárospataki Lapok* 1891. évi 5-ik számában kifejezést is adtam. Nem tudtam pedig örülni azért, mert *az egyházak, a biztosító felek, érdekei teljesen figyelmen kívül hagytak* ezúttal is. A biztosítási díjtételek ugyanazok maradtak, amelyek 22 évvel ezelőtt, a szerződés megkötésnél megállapítottak. Ugyanaz maradt az egyházak szerény 5% engedménye is. Valami természetes és jogos kívánságuk pedig, — az én véleményem szerint, — egyházainknak, hogy a tömeges biztosításból a legmesszebb menő előnyöket élvezzék. Az meg szinte bántó és kellemetlen érzést keltő, hogy egyenesen jogos érdekeikről való lemondással kelljen csatlakozniok a tömeges biztosításhoz. Mert hiszen az egyházkerület szerződésében megállapított biztosítási díjtételek mel-

lett, bármely biztosító-társulat készséggel biztosította volna akármelyik egyházunk épületeit. S e díjtételek alkalmazása mellett 12, sőt 10 évből is, 2 ingyen évet készséggel adott volna, ami 20—25% engedmény. Az ingyen éven kívül, bármely biztosító-intézet, megadott s megad a középületek után, a rendes díjakból, 20% engedményt. Így tehát, *jüg-gellenül, a tömeges biztosítás mellőzésével, 40—45% engedményre lehettek volna szerl egyházaink*, a nyert 5% helyett; ha kellő körültekintéssel, a községükben levő valamely más biztosító-társulat ügynöke útján biztosítanak. Pedig az a biztosító-társulat még az ügynöknek is készséggel megfizette volna a 10—15% *szerzési jutalékot s viselte volna az összes postaköltségeket is*, amit most egyházainknak kell ráadásul viselniök.

Ezeket is elmondtam az előbb jelzett, *1891. évi* cikkemben, amelyek elég indokul szolgálhatnak azon állításomra, hogy én a nagynak látszó eredményeknek, amelyeket egyházkerületünk a biztosítás ügyben, az 1890. évi szerződéssel elért, örülni nem tudtam. Sőt elmondtam azt is, hogy a **Foncière Pesti biztosító-intézetnél a lelkészek, gondnokok, presbiterek saját érdekükben olesóbban biztosíthatnak, mint az egyházak**; mert a fentebb jelzett 20% engedményt és 6 évből egy, 12 évből 2 ingyen évet, tehát 40% *engedményt* nyerhetnek. És ez áll ma is. Nem mesét beszélek. Hivatkozom a *Foncière Pesti biztosító-intézet debreceni főügynökségének 3.855.372. számú, 1912. évi október 15-én, a kéki, kis falusi ügynökség útján, Szepsy József ottani lelkész részére kiállított kötvényre, amelyben, mert a biztosítás 10 évre kötelelt, tartamengedményül 20%, s „mert református lelkész“ további 20% van engedményül levonva; tehát összesen 40%. Az ügynökség, illetve a Foncière viseli a postadíjakat s az ügynök is megkapja a maga 10% szerzési jutalékát. A végeredmény tehát az, hogy **egyházaink biztosítási díjaiból több marad a Foncière zsebébe, mint a jentli kedvezményt élvező lelkészek és gondnokok biztosítási díjaiból**, dacára az egyházkerület javára kikötött nagynak látszó engedményeknek. Mert a nyereség 50%-a, ami legkeveset több, alig haladja meg a bevett összes díjak 20%-át. S az is kétségtelen, hogy egyházaink, amelyek teljes jóhiszeműséggel csatlakoztak a kerületi tömeges biztosításhoz, nemhogy legkisebb hasznot húztak volna ebből, hanem jelentékenyen károsultak.*

S ez a helyzet ma is, noha a legutóbbi, — a 275—1901. sz. egyházkerületi határozattal megállapított s ma is érvényben levő szerződés szerint, tehát 33 év múlva, már némi csekély díjmérséklés is ki lett kötve az egyházak javára. De az korántsem kielégítő. Az egyházak érdekeinek biztosításügyünk

újabb tárgyalásánál nagyobb súllyal kell mérlegbe esnie, méltányosabb elbánásban kell részesülnie.

Igaz ugyan, hogy úgy a régi, mint az érvényben levő szerződésben ottan áll, hogy egyházkerületünk bár kötelezettséget vállal, hogy a hatósága alá tartozó egyházak és iskolák tűzkár elleni biztosítása kizárólag a Foncière Pesti biztosító intézetnél fog eszközöltetni, de „*az egyházkerület ily módon elvállalt kötelezettsége a biztosításra nem vállalkozó egyházközsegek elleni kényszer alkalmazására ki nem terjed*“. Nem volt tehát kényszerítve senki, hogy a Foncièrenél biztosítson, ha azt magára hátrányosnak találta. Mindazáltal a legutóbbi jelentés szerint, az egész egyházkerületből csak 14 egyház nem biztosított a Foncière debreceni főügynökségénél, vagyis a kerületünkkel kötött szerződés alapján. Nyugodtan állítom azonban, hogy ez korántsem az általános megalégedésből származik, hanem csupán azon jóhiszeműségből, hogy a kerület érdekeikről kellőképpen gondoskodott. Vagy talán azzal sem vétkezem, ha azt mondom, hogy ennek oka főképpen az ügyvel való nem törődés.

Bizonyosságul szolgálnak erre mellettem a *nagybeckereki, nagyváradai, tiszaújvárosi és szegedi* egyházközsegeink, amelyek bár a *Foncière*-nél biztosítottak, de a *debreceni főügynökség*, tehát az *egyházkerületi szerződés mellőzésével*, a saját körzetükben levő főügynökségek útján: s egyáltalán nem azért, hogy önmaguknak szándékosan kárt okozzanak, vagy hogy az egyházkerület jövedelmét szándékosan meg rövidítsék, hanem egész jogosan azért, hogy a kínáló igen is jelentős előnyöket, háztartásuk javára megnyerjék. Fel is kértem a *nagyváradai* és *szegedi* lelkészi hivatalokat, hogy közöljék velem az általuk élvezett engedményeket, hogy e közérdekű kérdés tárgyalásánál felhasználhassam a tőlük nyert adatokat. *Nagyváradról* megkaptam az eredeti költvényeket. *Szegedről* azonban választ sem kaptam. De azt hiszem, hogy a Nagyváradról nyert adatok elég meggyőzők lesznek még a leghitellenebbek számára is, mert a legnagyobb utánjárással sem tudtam volna ezen kérdés teljes megvilágításához, illetve az általam mondottak beigazolására kedvezőbbeket találni. Nem is mulaszthatom el, hogy azokért a leghálásabb köszönetemet ne nyilvánítsam.

A nagyváradai egyháznak 5 darab biztosítási költvénye van. Ezekből 3 darabot a velünk szerződéses viszonyban álló *Foncière Pesti biztosító intézetnek* nagyváradai főügynöksége, kettőt pedig az *Első magyar általános biztosító társaság* szintén nagyváradai főügynöksége állított ki. S így módomban van ránk nézve egészen idegen társulat elbánását is bemutatni.

(Folyt. köv.)

Belmissziói levelek.

Nagytiszteletű Szerkesztő Úr!

Kérdést méltóztatott intézni hozzám lelkészi működési módszeremet illetőleg, mert — mint írni tetszik — kevés helyen látott annyi őszinte buzgóságot az egyház iránt, mint Békéscsabán.

Megtisztelő felszólításának kész szívvel teszek eleget.

Előre bocsájtom, hogy mint káplánnak jó iskolám volt: Futó Zoltán volt a principálisom. Mikor állásomat ezelőtt öt évvel elfoglaltam, találtam egy 1500 lelket számláló, kizárólag vidékről beköltözött ipari munkásokból és hivatalnokokból álló gyülekezetet, mely éppen akkor vált ki az evang. egyházból s tömörül önálló egyházzá. Első dolgom volt sorba meglátogatni *minden* református embert, a a legszegényebb napszámost, iparossegédet, sőt az úri családoknál szolgáló szakácsnékat, vagy házvezetőket is. Ha valakit nem találtam otthon, mentem mádodszor, ha kellett harmadszor is. Bemutatkozás után társalogni kezdtem, érdeklődtem a család viszonyai iránt, honnan költöztek be ide Csabára stb. Beszéltem terveimről: az egyház megalapozása és a templomépítés nagy munkájáról s kértem mindenkinek a támogatását. Látogatásaim végtelen nagy hatással jártak, a legtöbb helyen azt mondták, hogy még ilyen nagy tisztesség őket nem érte életükben. Egy félév múlva *ismét* sorra látogattam híveimet, ekkor már mindenütt ismerősként üdvözöltek és tapasztaltam, hogy teljesen megnyertem rokonszenvüket. Nehéz munka volt és végtelen nehéz, egy 43.000 lelket számláló városban szétszórtnan lakó híveimet gyalog bejárni. A célokat mégis elértem, megszerettek s megnyertem a bizalmukat teljesen. Öt év óta nem fordult elő, hogy szavazásra került volna a sor sem presbiteri, sem egyházközsegi közgyűlésen, minden határozat egyhangulag ment, még az egyházi adónak 70%-al való fel-emelése is.

De éreztem, hogy híveimnek megnyert bizalmát meg is kell tartanom. Ezt azzal értem el, hogy utcán, társaságban, vagy bárhol is találkoztam bármelyikkel is, szóba álltam velök, egyik-másiknak tréfás hangon megemlítettem, hogy nem láttam vatárnap a templomban, vagy hogy az adója nincs még befizetve, vagy hogy a nevét nem láttam az Arany könyvben (templomlap). Még azt is bevallom, nagyt. uram, hogy én előre köszönök minden nálamnál idősebb hívemnek az utcán, ha mosnő is az illető. Nem kell ehhez egyéb, csak a rosszul értelmezett papi tekintély háttérbe szorítása Krisztus Urunk ama szavainak teljes átérzésével, hogy „*én azért jöttem, hogy másoknak szolgáljak*“.

Szóval én templomon kívül is foglalkozom, sőt itt még jobban foglalkozom híveimmel, mint ott, illetőleg eredményesebben. Ha híret veszem, hogy egy család beköltözött Csabára, én vagyok az első látogatója s igyekszem megnyerni az egyház élő tagjának.

A másik dolog, aminek tulajdonítom sikereimet, az, hogy az egész vonalon *magam végzem a hitoktatást*, összesen heti 26 órában. (Főgimn., Felső leányisk., Polg. fiú, polg. leány, összes elemi iparos-inas és

kereskedő-inas iskolák). Én már tapasztaltam, hogy a gyermekeken át lehet legkönnyebben a szülők szívéhez férni. 96 elemi iskolás gyerekkel bajlódom a többek közt, mind állami iskolába jár és hát legkedvesebb tantárgyuk a vallás, szeretnek engem, beszélnek otthon rólam, ergó szeretnek a szülők is. Azután olyan kifizető dolog a szülőkkel találkozva a gyerekeikről beszélgetni.

Nagyfiszteletű uram! Ezek az én lelkészi működésem főbb vonásai. Ajánlom minden újonnan választott kollégámnak, hogy beköszöntése után járja végig összes híveit (senkit ki nem hagyva). Ha nem elég rá egy esztendő, rá kell szánni kettőt, hármat, mondhatom jobban megalapozza a pozícióját, mint bármilyen elragadó templomi szónoklattal s egy csapásra meghódítja azokat is, akik nem szavaztak rá.

Még egyet. Semmiféle közszereplés alól nem húztam ki magamat soha. Eddig minden március 15-én szónok voltam valahol, néha egy nap három helyen is. Nőegyleti, iparos-köri, polgári-köri estélyeken felolvastam, szavaltam, szerepeltem. Nevem plakátokon, újságokban gyakran előfordul s az eredmény az, hogy az egész közönség felekezeti különbség nélkül rokonszenvezik egyházzal. Adakozott felekezeti különbség nélkül a templomunkra, hogy társadalmi pozícióm is egészen jó; végül még az, hogy híveim itt is, ott is olvasván nevemet, talán elismerése kapcsolatban, némi büszkeséggel gondolják magukban, hogy ez a „mi papunk“.

Nagyfiszteletű Szerkesztő úrnak vagyok
Békéscsabán, 1913. Igaz tisztelője

K. Gy.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **A korpótlék.** Arany János verse jut eszünkbe, midőn a lezúgott korpótlék után még egy szempillantást vetünk. A debreceni kollégium egykori teológusa is úgy örült a szép sárga csikónak, a Kisfaludy Társaságtól nyert pályadíjnak, mint későbbi testvérei, a mai kálvinista papok a korpótléknak. Előbb, mintha nem is hitték volna, hogy megjöheszen valaha. Azután meg mintha nem győzték volna várni, hogy meg is érkezzék már valaha. Nem csuda, hogyha legtöbben bejöttek a meglátására. Hol holló-fürtös, hol deresedő, de egyformán délceg, hatalmas atléta termetű, torzonborz bajszerű, barna, piros arcú, sötét magyar ruhás férfiak egymásnak adták az elmúlt héten a debreceni kollégium és kerület pénztári hivatalának kilincsét és mint valami zászlót lobogtatták a fehér nyugtákat. A pénztár pedig, mint valami ördögös masina, vagy bankócsináló gépezet, bekapta a fehér papirost és osztotta helyette a kék és piros árnyalatú bankókat. Soha nem látott még ennyi pénzt márciusban egy rakáson Dácia. Csak az a baj, hogy nem sokáig látta az sem. Ama, hol

holló és szögfürtű, hol deresedő, de egyformán délceg, hatalmas termetű, torzonborz bajszerű, barna piros arcú sötét magyar ruhás férfiak első gondolatja, mint ama sápadt arcú híres debreceni diák ösüknék — bizonytal az volt, hogy a szép százas bankócskákat üveg alá teszik s a legnagyobb gondjuk, hogyan adhatnak túl rajtuk? De aztán tekintve azt a sok jelentkező rescontót és számadást, bánatos lemondással dörögtek oda a sok feléjük nyúló kéznek, hogy „ide azt a hitlevelet“. Ide hát, ide, mert nemcsak Franciaországban volt az szokás és példaszó, hogy a kálvinista ember megfizet, (ha van miből), hanem nálunk is. (Megfizettünk négen nemcsak pénzzel is és fizettünk még most is.) Megfizetnek a mi szegény papjaink is, a jó Isten áldja meg őket s hogy fizethessenek is: adjon nekik a teremtő a mostanihoz hasonló sok korpótlékos alkalmatosságokat; 2400 koronás alapfizetést, tetejében felemelt családi pótlékot és minden kívánatos jókat. Ezt pedig kívánjuk, hogy töltsék el és költsek el jó egészséggel.

Okvetetlenkedés. A Lelkészegyesületben Tiszáninnyi szeretettel hívogatja az Orletől még most is húzódozó szűkebb hazájabelieket a lelkészek testvéri szövetségébe, az Orleba. Hívja abból az alkalomból, hogy a lelkészek fizetésrendezésére megtétt az első komoly lépés és a korpótlék folyósított. A közvélemény, igen helyesen, ezt a nagy eseményt a Lelkészegyesülettel hozza kapcsolatba. (Tiszáninnyi, aki bizonyára jól ismeri a tényállást, maga is így tudja ezt.) De ime éppen ez van ellenére a másik táborbeli Tiszáninnyinek, aki, csak hogy az Orlet letromfolhassa, az ország leghatalmasabb férfiának a nevét dobja bele a serpenyőbe és kárörvendve kiált fel, hogy gróf Tisza, a kormány, a többség igazi. Mintha bizony mi valaha tagadtuk volna, hogy az állam részéről őket illeti a hatalom és a dicsőség. De az Orle lelkes agitációja volt a mi részünkről, akik a rendezést kértük, a hivatalos hatóságok természetes állásfoglalása mellett a megvalósítás egyik kétségtelen tényezője; így fogták fel ezt azok is, akik az ország magaslatain állanak, akik a református egyház és lelkészi kar jogos kívánságát az állam részéről teljesítették, s akik a hosszú tárgyalás alatt ez ügyben nem a másik tiszáninnyiekhez fordultak. Ami történt, nem nélkülünk történt. (Még a korpótlék útján való rendezés se, amint azzal a másik úr akációzuskodik.) A fő dolog pedig, hogy a fizetésrendezésre az 1848. XX t.-e. alapján megtörtént a második komoly lépés s az ezen való örömet kár zavarni református magyar embernek, még ha Tiszáninnyről való is, valamint az is kár, hogy odaát még mindig vannak egyesek, akik a Lelkészegyesülettel még most is békétlenkednek, annak gáncsot vetni próbálnak és dolgaiban hibát keresnek. „Próbálják, ha megfoghatnák“. Hát

csak próbálják. Próbálják azzal, hogy kifogást tesznek az Orle vezetők egyházi megbízatása ellen. Nem kell nekik sem püspök, sem esperes. Lám, nem is tudtuk, hogy odaát a másik táborban olyan radikális magyarok vannak. Mi ehhez képest annak az állítólagos esperesnek a bűne, ki — horrendum dictu — bár nem hivatalos ügyben, de egyházmegyéje nevében gondnoktársa nélkül merete a nevét aláírni. De hát ez elvégre, ha meg is történt, nem tartozik az Orle-ra, aminthogy nem írható a tiszáninneniek számlájára az a mély lenézés és megvetés sem, mellyel azon a tényálláson, hogy a Lelkésztisztületnek a genfi mintára az alkotmányba való bevételel elsöben maga Tiszáninnen tisztelt püspöke Fejes István indítványozta és hozta szóba — ama Másik Tiszáninenni túlteszi magát. De mit törődik az ilyen kicsinységekkel, aki lelkésztestvéreire még most is így irigykedik és azok ellen töröket hány? Mit, különösen akkor, midön a püspököket és espereseket különben sem szivelli. Mi Orlisták jobban megtudjuk őket becsülni és derék világi urainkat is. Még ama békétlenkedő Másik tiszáninenni tisztársunkat is, akinek a 100 koronás korpótlék azért fáj, mert abban az Orle-nak is volt valami köze. Volt ám, de azért csak nem fogja tán nekünk vagy gróf Tisza Istvánnak visszaküldeni ezt a felpanaszolt segedelmet. Vagy igen?

— **Lelkészeiktatás.** (Levél a szerkesztőhöz.) Nagytisztelt Szerkesztő úr! Nagy öröme van a nagybányai egyházmegyébe kebelezett magosligeti református egyháznak. Méltóztassék azért az alábbi erről szóló rövid tudósításnak nagybecsű lapjában helyt adni. *Lelkészeiktatás* volt Magosligeten január 5-ikén, amikor is a 9 pályázó közül egyhangúlag megválasztott Siposs Imre volt csepei s.-lelkész, foglalta el állását kicsiny gyülekezetünkben. Szeretettel üdvözlöttük mindnyájan az új pásztor, a beiktatást végző egyházmegyei megbízottat. Bizalommal vagyunk a jövőre nézve és Istentől várunk minden jót. Magosliget, 1913 márc. 5. *Biró Lajos* tanító. — Készséggel adjuk az örvendetes tudósítást és úgy Magosligetnek, mint egyhangúlag megválasztott új lelkészének szívünkben kívánunk minden jót. *Szerk.*

— **Segíts magadon.** A kolzsvári *Közhasznú Bank R.-T.* hatod félezer koronát adott református egyházi célokra, szép eredmény ez, amely megmutatja, hogy nekünk is mint kellene tenni. Még többet mutatnak a nemzeti bankok. Ezek több százezer koronát juttattak nemzeti kultúr célokra. De szép eredménnyel dolgoznak a községi takarékpénztárak is. Ilyeneket mi is alakíthatnánk, ha a „segíts magadon, az Isten is megsegít” elvet helyesen alkalmazzuk. Legközelebb a nagybányai városi takarékpénztár kimutatása került a kezünkbe. Amint olvassuk: Az 1912. év üzleti eredménye 91,388 korona 25 fillér, melyhez hozzáadva az 1911. évi nyeresémet-áthozatot, összesen 94,088 korona 25 fillér felosztása fölött kell javaslatot tennünk, miért is a felügyelő-bizottsággal egyetértőleg a következő indítványt tesszük: Adassék a tartalékalapnak 10,000 K — f. Alapszabály-

szerű jutalékokra 12,437 K 20 f. Alapszabályszerű fizetésekre 2,300 K. Alapszabályszerű jutalmakra 550 K. Alapszabályszerű jótékony célra 202 K 29 f. A városnak: tisztii nyugdíjalapjára 3098 K 76 f., házi pénztárának 65,500 K. Összesen: 94,088 K 25 f. A 200,000 koronás alaptökejű intézet 94,000 koronát keresett, fentartotta magát és 65,000 koronát adott be a városi pénztárba.

— **A Népszerű Főiskolai Tanfolyamon** csütörtökön délután dr. Mitrovics Gyula folytatta: „Az esztétika lélektani alapjairól” hirdetett sorozatos előadását díszes közönség jelenlétében, melynek soraiiban főként a hölgyek voltak nagyszámmal. Az előadó igen ügyesen és elevenen fejtette ki az esztétika és lélektan közti különbséget, majd a művészet, az esztétikai elméletek és kritika viszonyát. Magas lendületet vett előadása akkor, mikor az esztétikai érzéseket kísérő lelki mozgalmakat ismertette s érdekes és hatásos példákon szemléltette azok biológiai eredetét, érzelmi és tudattalan jellegét, frappáns hatását. A nagy frissességgel és közvetlenséggel tartott előadás mindvégig kellemes benyomást tett a hallgatóságra, mely annak dacára, hogy az előadás fölélt tárgybőségénél fogva jóval túlterjedt a kiszabott időn, az előadót mindvégig nagy figyelemmel hallgatta s végül lelkesen megtapsolta.

— **A debreceni Hittanszaki Önképző Társulat protestáns estélyt** rendez március 9-én, szépen összeállított, rövid, de tartalmas és értékes műsorrall. 1. Énekel a Főiskolai Énekkar. 2. Schiller: Ének a harangról. Ford. báró Dóczy Lajos. Szavalja Szép Margitka úrleány. 3. Schubert: Aufenthalt. Énekl. Hajdú László úr, zongorán kíséri dr. Balogh István úr. 4. Az emberi nem küzdelme s Krisztus megkíséretése. Beszéd. Tartja Csánki Benjamin úr, szeghalmi református lelkész. 5. Zongorán játszik Erdős Mariska úrleány. 6. Pakots József: Az Isten. Szavalja Czeglédy Emmánuel hittanhallgató. 7. LXXXIV. zsoltár. Közének.

— **Teaestély.** A szalmári református egyház kebelében működő „Női Biblia Kör” vasárnap délután rendezte második teaestélyét, mely úgy erkölcsileg, mint anyagilag igazán fényesen sikerült. A református nőiskola hatalmas tornacsarnokát, melyet szépen földiszítottak erre az alkalomra, már jóval 5 óra előtt egészen ellepte a nem várt nagyszámú közönség. Sokan kénytelenek voltak visszafordulni, bár minden talpalatnyi helyet teleraktak hamarjában előkerített asztalokkal és székekkel. A műsort a tanítónőképző énekkarának szép eneke nyitotta meg, kik Jónásné Baranyi Ilona vezetésével az „Isten jósága” c. dalt adták elő. Aczél Ilona tanárnő Hangay Sándornak „Mesék a kis fiamhoz” c. költeményét szavallta bájos közvetlenséggel. Duszik Lajos ev. lelkész tartott ezután gondolatokban gazdag Biblia magyarázatot Utána Sarkadi Nagy József segédlelkész Cognetti szép dalát: „Tavaszbredtén jőjj értem halálom...” énekelte Szabados Ede fordításában. A megnyerő hangú éneket Veress Lajos kísérte zongorán. Ifj. Szarukán Zoltán adott elő ezután néhány darabot-gordonkán, a tőle meg-

szokott művészi szabatosággal. Hermann László zongorakíséretével. Igen kedves meglepetésben is volt része a jelenlevőknek. Bendiner Heddy, a budapesti Népopera tagja, műsoron kívül a „Hoffmann meséi”-nek egyik részletét és a „Tosca” nagy áriát énekelte el Bendiner Nándor kíséretével. A közönség szünni nem akaró tapssal jutalmazta az igazán művészi értékű élvezetet, amelyben része volt. Majd dr. Kovács István lelkész tartott előadást az igazi női eszményről. Az angol zsufraszetteknek világszerte nagy visszatetszést keltő, minden nőiességtől távol álló harcmódorával szembeállította azt a valóban magasztos hivatást, amely a nőkre vár az élet szebbé, színesebbé és kedvesebbé tétele tekintetében. A tanítónőképző énekara zárta be a szép műsort a „Szállj szívünkbe...” kezdetű dallal. Ezután a kedves leánysereg a tea fölszolgálásához fogott, melyet a szendvicsekkel és az asztalokra fölrakott tésztákkal, tortákkal és gyümölcsökkel együtt vidám hangulatban fogyasztott el a szép közönség. Az estélynek anyagilag is, igen szép a sikere. Az egykoronás belépődíjak mellett is kb. 300 K a tiszta jövedelem. Ennek az a titka, hogy a teához valókat és a tésztákat, tortákat, gyümölcsöket a Női Biblia Kör lelkes tagjai ajándékozták. Adományok és felülfizetések.

— **A debreceni Hittanszaki Önképző Társulat 1913. pályatételei.** A H. Ö. T. választmánya február 20-án tartott gyűlésén a következő pályatételeket lüzte ki: Történelemből: A francia forradalom által létrehozott vallási változások. Exegézisből: az I. zoltár exegézise. Dogmatikából: A csoda. (Az orthodox és racionális felfogás.) Bibliai teológiából: A Jehova igazságossága. Gyakorlati teológiából: Úrvacsora-osztás utáni egyházi beszéd. (Szabadon választott textus alapján.) Nagypénteki, egyházi beszéd előtt mondandó imádság. Beadási határidő április 30.

A kath. egyházi bank. A Hungária Bank r.-t. 24-én d. u. 3 órakor tartotta meg első évi rendes közgyűlését gróf *Sztáray* Sándor elnöklete alatt a bank helyiségeiben. A közgyűlés elfogadta az igazgatóságának a nyereség felosztására vonatkozó indítványát, amely szerint a 139,118.70 K-t kitevő tiszta nyereségből 5%-os osztalék fejében 9 K osztalék ki, 10,000 korona pedig tartalékba helyeztetik. Az igazgatóság alapszabályszerű jutalékának levonása után fennmaradó összeget új számlára vezetik elő.

— **Segédlelkész** — bölcsészethallgató — husvétii ünnepekre az összes lelkészi funkciók végzésére ajánkozik. Cim a kiadóhivatalban.

— **A román állam a román fajért.** Egyik előkelő napilapunk azt a meglepő hírt közli, hogy a múlt esztendőben, mikor nemcsak a bankok, de az altruista hitelszövetkezetek is kénytelenek voltak hitelmegszorítással élni, az erdélyi román bankok nem kevesebb, mint 10,000.000 korona hitelt kaptak a román államtól a bukaresti bankok közvetítésével, hogy az erdélyi román nép hitelét bőven ellássák s földszerzését elősegítsék. Az idézett napilap megnevezi azon küldöttség tagjait, akik a román bankok nevében elmentek Bukarestben s ott úgy tüntették föl a dolgot, hogy a magyar pénzüzetek sorra mondják föl a román parasztság kölcsöneit, hogy tönkretegyék.

Ez az érv hatott s a román nemzeti bank az Albina bukaresti társintlézetei útján engedélyezte a 10 millió koronát ilyen módon szerezték meg a román bankok azt a tőkét, amelynek segítségével a mostani pénzügyi válságból ép bőrrel menekültek meg úgy, hogy, míg a magyar pénzüzetek egyáltalában nem adtak újabb kölcsönöket, addig az erdélyi román bankok továbbra is vigan folyósították kölcsöneiket a román nemzetiségű lakosságnak. Nem tudjuk, mennyiben felelnek meg a valóságnak a nevezett hírlap közlései, de a valószínűség minden kellékével föl vannak ruházva. Ez esetben pedig igen élesen szembe lehet állítani a román állam helyes fajpolitikáját, melynek pénzügyi politikáját is teljes erővel szolgálatába szegődött, a magyar államéval, melytől a mai nehéz helyzetbe hiába várnak hathatós pénzügyi támogatást a magyarosítást legjobb uton gyakorló altruista hitelszövetkezetek. Mit művelhetnének ezekben a hónapokban a mi hitelszövetkezeteink, ha csak 10.000.000 korona kölcsönt is kapnának az államtól ?!

— **Sarkad ünnepe.** Vasárnap délelőtt szép ünnepe volt a sarkadi református egyháznak, de résztvett azon egész Sarkad közönsége. A sarkadi református egyház ugyanis nagy áldozatok árán egy új orgonát szerzett s azt avatta fel nagy ünnepség keretében. Az ünnepélyen a szalontai református egyházközséget Böszörményi Lajos református lelkész és Vasváry Béla református kántor képviselték.

— **A tavaszi hernyóirtásra** talán egy esztendőben sem volt olyan nagy szükség, mint az idén. A múlt esztendőben, különösen az Alföldön, a sok kártékony gyümölcspusztító rajzásnak az időjárás nagyon kedvezett s ha a gazdaközönség el akarja kerülni a termését fenyegető rovar- és lepkekárokat, a folyó év tavaszán a hernyóirtásra a legnagyobb erővel kell előkészülnie. Ezt rendeli el a földművelésügyi kormány is az 1894. évi XII. t.-c. értelmében. Megköveteli, hogy minden birtokos rügyfakadás előtt, legkésőbb azonban március végéig a gyümölcsfák kártékony hernyóit kiirtsa. A galagonyapille és a sárgafarkú pillangó március végéig már annyira elszéled, hogy a gazda célt nem ér, ha az irtást még ennek a hónapnak a végén el nem kezdi. Az irtás kötelezettsége azonban a cserebogarakra, a marokkói sáskára, a vértetűre, a darazsakra és a répapusztító bogarakra is vonatkozik s a községi előjáróknak az irtási munkálatok ellenőrzésénél a legnagyobb szigorúsággal kell a miniszteri rendelet szerint eljárniok. A miniszter közegei a rendelet végrehajtását figyelemmel kísérik s mulasztás esetén a legszigorúbb megtorlásról fognak gondoskodni.

— **Az óvodák karácsonyi és husvétii szünete ügyében** mely a kisdédövönök országos egyesületének a beadványa révén került napirendre, a székesfőváros határozatot hozott. Ahhoz nem járult, hogy a kisdédövönökben épp úgy legyenek karácsonyi és husvétii szünetek, mint az elemi iskolákban. Minthogy azonban a tapasztalat azt mutatja, hogy az óvodákban a karácsonyi és husvétii szünetekben a latogatottság a minimumra csökkent és minthogy az iskolákba sem járnak el a gyermekek ebben az időben, a tanács hozzájárult ahhoz, hogy ott, ahol a növényedékek száma a karácsonyi és husvétii szünetekben lényegesen leszáll és ahová több óvónő van besorozva, a gyermekek felett csoportokban teljesítsék

a felügyeletet az óvónók, vagyis az egyes osztályokat összevonják.

— **Ki lesz a hajdúdorogi gör. kath. püspök?** A pápának a hajdúdorogi gör. kath. püspökség fellállításához való hozzájárulása óta állandóan aktuális az a kérdés, hogy kivel töltsék be az új püspökség püspöki székét. Előkelő gör. kath. egyházi körökből nyert értesüléseink alapján a püspöki állás elnyerésért ez idő szerint legtöbb kilátása van Hodobay Andor eperjesi praelátus kanonok, pápai kamarásnak. Ő és Miklóssy István sátoraljaújhelyi gör. kath. főesperes ez idő szerint legkomolyabb jelöltek. Úgy hírlik azonban, hogy a kormány szívesebben látja a Hodobay Andor jelöltségét, mint a Miklóssy Istvánét s így nagyobb valószínű, hogy Hodobay Andor lesz a kormány jelöltje a püspöki szék betöltésénél.

— **Vértesalja.** Ez a címe a vértesaljai egyházmegye új folyóiratának. A folyóiratot Vasadi Balogh Lajos vezérletével ötös bizottság szerkeszti. Ilyen közlőnyt szeretnénk minden egyházmegyének. Ebből közöljük a gárdonyi egyház alapítólevelét. Azért is, mert érdekes történelmi okmány, de azért is, mert megmutatja, mint keletkeztek a türelmi rendelet után és újultak meg sok helyen a kálvinista egyházak. „Mi alább subscribált gárdonyi compossessorok ezen kötelező írásunkban adjuk tudtukra azoknak, akiknek illik, hogy mi Istendicsőségéhez való buzgóságból indítván, lelkünk javára, az Úr áldásának bizonyos reménysége alatt meghatároztuk egy szívvel lélekkel s eltökélt szabad akarattal, hogy mi ezen helységünkben templomot, vagy imádságházat építünk, abban a közönséges isteniszteletet felállítjuk és evégre prédikátort behozunk, a mestert pedig, ki ezután az Isten házában kántor is leszen, tovább is megtartjuk, mely szent célra a következő punctumokat subscribáljuk és azoknak megtartására magunkat kötelezzük! **Először:** Templomot építeni fogunk hosszára ugyan nyolc, szélességére négy ölnyit, a fundamentumát és falait is a földön felül két suknyira kőből, azonfelül pedig égetett téglából, tetejét pedig fára zsindely alá veendjük. **Másodszor:** Prédikátor lakására tisztességes egy pár szobát, egy tanulóházat, konyhát, kamarát és istállócskát és ólacsát is építünk. **Harmadszor:** Hogy alkalmas jó prédikátort hozhassunk s mesterrel együtt tartassuk, a *felállítandó közönséges ekklesiá szükeire prédikátor és mesler tartására rendeljük és határozzuk a közbeneficiumok vagyis haszonvételeket, ú. m.: koresma és mészárszék jövedelmét és a többi halászáinak árendáját* úgy, hogy mindeme beneficiumok árendába adassanak s jövedelmök a megírt végre fordittassanak, nem lévén szabad különösen egyik vagy másik kompossessornak sem bor árulás, sem mészárszék tartás, sem halászat, sem pedig nádlás, száz körmőcy arany vinkulum alatt, melyet egy szolgabíró által csak egyikünk is, annyival inkább többen költséggel és fáradsággal az olyatén ezen kötésünket felvontó kongresszuson megvehessen és vétethessen. Eszerint *negyedszer* prédikátor fizetésére, mivel szántóföldet, kaszálórétet nem adhatunk, de egyéb naturáléknak és kulináreknak megadására sem kötelezzük magunkat, azon közjövedelemből rendelünk 150 rhénes forintokat, azt hozztéve, hogy ha közel szomszédságban levő pusztákon szántóföldeket, vagy kaszáló telket árendálna vagy más jó embertől

nyerne, mind őszi, mind tavaszi vetésre tíz—tíz mérő alá való földet számára megszántatunk, vételünk, letakarítottunk és behordatunk, úgy két—három boglya széna-lekaszálására magunkat kötelezzük. **Ötödször:** A mester fizetése határozatlik 50 rhénes forintokra, azonkívül a gyermekektől 1 véka búza és egy véka árpa fizettetik. Actum Gárdony 7-ma decemb. Ao. 1782. Kaszap Ferenc mk., Kemény István mk., Tóth István mk., Tóth János mk., Bóné József mk., Bóné János mk., Angyal Zsigmond mk., ifj. Szöllősi Pál mk., Szöllősi István mk., öreg Szöllősi Pál mk., Matyók Ferenc mk., Matyók György mk., Matyók László mk., Angyal János mk., Bóné István mk., Bóné János mk., Horváth Ferenc mk., Gerencsér Kun János mk., Nagy János mk., Babai Pál mk., Babai Ádám mk., Klára László özvegye Varjas Zsuzsanna, Klára István özvegye Böleskei Éva, Lengyel Ferenc özvegye Szabó Katalin, Szüts Péter mk., Kaszap Mihály mk., Rózsa Judith. (Az egyes Compossessorok magán pecséteikkel is erősítették az okmányt.)“

— **Ötvenezer korona református egyházi célokra.** A magyar nemzeti célok szolgálatában álló *Kolozsvári Közhasznú Takarékpénztár* rövid fennállása óta református egyházak és az ezekkel kapcsolatos intézmények felvirágoztatására 50,000 (ötvenezer) *koronát* adományozott. Valóban megérdemli ez a *Közhasznú Takarékpénztár*, hogy országosan — minden jó református ember a támogatására siessen, mert ime, nemcsak arra törekszik, hogy a részvényesek megkapják tőkéjük után a tisztességes polgári hasznót, hanem arra is, hogy a feleslegből a közügyek oltárán is áldozzon. Hazafias kötelességet teljesít az, aki bár egy részvényrész (ára: 112 K) vásárlásával ennek a humnás intézetnek a támogatására siet. Dr. *Kádár János* vezérigazgatónak, a *Közhasznú Takarékpénztár* megalapítójának és az ő kitűnő munkatársának, *Müller Béla* főkönyvelőnek mindannyian lekötelezve érezhetjük magunkat. Fáradhatatlan munkásságunknak és lelkesedésünknek édes gyümölcseit a szegény magyar egyházak élvezik. **Kimutatás** a *Közhasznú takarékpénztár* r.-t. 1913 február 2-án megtartott közgyűlésén kiosztott segélyekről: 1. Intézeti kulturalap 1000 K. 2. Felsőbb leánynevelő intézet 500 K. 3. Kálvineum 200 K. 4. Pócesteli ref. egyház 500 K. 5. Kolozsvári szeretetház 100 K. 6. Ref. theol. konviktus 100 K. 7. Siketnéma intézet 100 K. 9. Vakkok intézete 100 K. 9. Unit. főgimn. konviktus 100 K. 10. Gyalui osztályunk segélyei 150 K. 11. Apróbb adományokra 150 K. 12. Kolozsvári rongyos egytel 25 K. 13. Kolozsvármegyei árvaszék szegény tanulói 50 K. 14. Philadelfia-egyesület 50 K. 15. Kibédi jótékony nőegylet 50 K. 16. Nagysajói ifjúsági egytel 50 K. 17. Székelyudvarhelyi szegények háza 100 K. 19. Magyarberétei ref. egyház 50 K. 20. Selymesilosvai ref. egyház 100 K. 21. Sepsikőrspataki ref. egyház 600 K. 22. Óraljaboldogfalvi ref. egyház 50 K. 23. Ajtoni ref. egyház 300 K. 24. Mudsiri ref. egyház 300 K. 25. Vajasdi ref. egyház 300 K. 26. Vámosgállfalvi ref. egyház 200 K. 27. Sz.-magyarósi ref. egyház 100 K. 28. Sajóudvarhelyi ref. egyház 100 K. 29. Sárvasári ref. egyház 1000 K. 30. Szamosfalvi ref. egyház 100 K. Együtt 6475 K. Fennmaradt 29.67 K. Évközben kiosztott 1584.12 K. Ez évi összes segélyezés 8088.79 K.

— **Az iskolák pecsétje.** A közoktatásügyi miniszter elrendelte, hogy az elemi iskolák pecsétjének körirata csak magyar nyelvű lehet. A belügyminiszterrel egyetértőleg elrendelte a közoktatásügyi miniszter, hogy minden egyes községi és felekezeti iskola részére olyan kiállítású bélyegző (pecsét) szereztessék be, amelynek köriratában magyar nyelven az iskola fokozata és jellege s a helységnek az 1898. IV. t.-c. 5. szakasza értelmében megállapított hivatalos neve is fel van tüntetve. Azok az iskolafentartók, melyek a nem magyar tannyelvű iskola részéről kiadandó iskolai végbizonyítvány rovatait a magyar nyelv mellett az iskola tannyelvének megfelelő nyelven is ki akarják tölteni, jogosítva vannak az iskola pecsétjének köriratában az iskola fokozatát és jellegét megjelölő magyar körirat mellett másodsorban az iskola tannyelvének megfelelő köriratot is alkalmazni. Ez a körirat a magyar nyelvű körirat méreteit túl nem haladhatja. Az elemi- és ismétlőiskolai bizonyítványon kizárólag csakis magyar köriratú bélyegző alkalmazható. A bizonyítványokon az illető iskola és nem az iskolaszék pecsétje alkalmazandó.

Pályázatot

hirdetek kántor-tanítói állásra a székelyhidi református egyházban. Fizetése : 1. 1200 korona készpénz. 2. 7 hold 305 □-öl szántóföld. 3. Stóla. (Énekszós halottért 1 korona, papos halottért 2 korona.) 4. Lakás kerttel vagy lakbér.

Kötelessége : Az iskolaszék által reá bízott osztályokban tanítani. A konfirmandusokat előkészíteni. A temetést végezni, az egyházi énekkart szervezni, vezetni. Az állás azonnal elfogalandó. A pályázók kellőleg felszerelt kérvényüket március hó 22-ig hozzám juttatni szíveskedjenek.

Székelyhid, 1913 március 5.

Szabó Zoltán,
ref. lelkész.

1047 — 1913.

Pályázat.

A felsőszabolcsi református egyházmegyébe kebelezett *tornyospálcza*i lelkészi állásra pályázatot hirdetek.

Javadalom a díjlevél szerint : 1. a hívektől osztályba sorozás folytán befolyó, a díjlevél

szerkesztése idejében 21 köbölre menő búza, 51 köböl rozs ; 2. 7 ölre menő kemény tűzifa ; 3. 31 és 1/2 kat. hold föld haszonélvezete, melynek adóját lelkész fizeti. 4. Szabályszerű stóla. 5. Állami fizetéskiegészítés 589 korona 88 fillér. 6. Természetbeni lakás és kert.

A megválasztandó lelkész az épületekre tett beruházás címén 43 koronát, ültetvények megváltása címén 163 koronát, összesen 206 koronát köteles az özvegynek megtéríteni a szabályok szerint.

Az állás folyó évi augusztus hó 1-én foglalandó el.

A pályázók kérvényüket az E. T. II. t.-c. 16. §-ában előírt okmányokkal felszerelve, folyó évi március hó 29-ik napjáig Vas Mihály esperes Gégeny (Szabolcs m.) címére küldjék.

Debrecen, 1913 március 3.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.

Munkatársak: Soltész Elemér, dr. Veress István.

Elsőrendü gramfonok, kerékpárok, varrógépek,

villanyfelszerelési cikkek nagy raktára és nagy javítóműhelye. Villanyesengők szerelése és jókarban tartása. =====

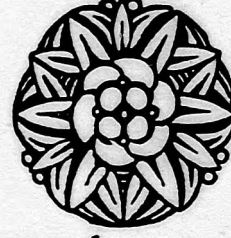
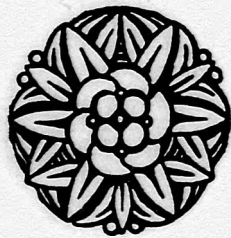
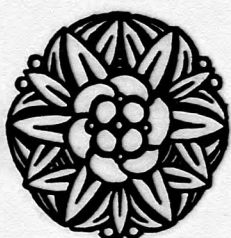
Molnár Testvéreknél

Debreczen, Egyház-tér 2. sz. Nagytemplom mellett. oo

Telefon szám 727. ————— Telefon szám 727.

oo Óriási gramfon és lemez raktár. oo

• AZ • ELSŐ •
 ÉS • EGYEDÜLI • MAGYAR • NAGY • KÉZIATLASZ
 A • KARÁCSONYI • KÖNYVPIAC • SZENZÁCIÓJA

A • MAGYAR • FÖLDRAJZI • INTÉZET

VILÁGATLASZA

SZERKESZTIK • GRÓF • TELEKI • PÁL • DR
 • ÉS • KOGUTOWICZ • KÁROLY • DR •

ÁRA 42 KORONA

Díszes félbőrben 50 korona.
 16 havi füzetben részletre is
 megszerezhető. Előfizetőket
 gyűjtőknek nagy kedvezmény.
 Tartalma 95 főtérkép. 190 mel-
 léktérkép, névmutató 130.000
 helynévvel. 120 old. szöveges
 rész. Lapnagyság 46 × 58 cm.

**LEGSZEBB KARÁCSONYI
 AJÁNDÉK**

PROSPEKTUST, GYŰJTŐIVET, MINTAFÜZETET (4 TÉR-
 KÉP 2 K) KÜLD MINDEN KÖNYVKERESK. ÉS A KIADÓ
 A • MAGYAR • FÖLDRAJZI • INTÉZET
 RÉSZVÉNYTÁRSASÁG, BUDAPEST, V., RUDOLF-TÉR